

เรื่อง งานจดทะเบียนเครื่องจักร กับ การบริหารสังคมส่วนรวม (MC & CSR)

ดิเรก วุฒิชัย
สำนักงานทะเบียนเครื่องจักรกลาง
กรมโรงงานอุตสาหกรรม

ที่มาของโครงการสัมมนา

กระแสโลกที่เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ต้องแข่งขันกันทำธุรกิจมากขึ้น กรอ.เราก็มีโครงการสนับสนุนให้ผู้ประกอบธุรกิจต้องมีความรับผิดชอบต่อสังคมส่วนรวม เป็นบริษัทภิบาล ตามกรอบและนโยบายที่กำหนดของ CSR-DIW เพื่อเผยแพร่ และเป็นการเปิดโอกาสให้เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของสังคมโลกได้ ซึ่งในแต่ละในภาคส่วนของรัฐนั้น ต้องเตรียมพร้อมและพัฒนาองค์กรในเชิงรุกให้ได้ทันการณ์ สจก.เป็นหน่วยงานบริการงานหนึ่งของ กรอ.ที่ต้องพยายามสร้างความเชื่อมั่น และสร้างความไว้วางใจให้สอดคล้องไปด้วยกัน จึงเห็นว่า สจก.ควรจะเริ่มต้นอย่างไร และสนองนโยบายโดยรวมได้หรือไม่อย่างไร การจะเป็นCSRได้ทั้งระบบนั้น เราต้องบริหารจัดการองค์กรภายในให้เป็นองค์กรที่ดี หรือเป็นธรรมาภิบาลให้เป็นที่ยอมรับทั้งภายในและภายนอกด้วยนั้น ควรจะต้องเรียนรู้ และปรับกระบวนการทำงานกันในทางใด จึงได้ขออนุมัติโครงการนี้ขึ้นมา ซึ่งผู้เขียนก็ไม่ได้หวังหรือเล็งผลที่จะต้องเลิศหรู เพียงเพื่อขอให้ทำความเข้าใจ และนำไปถือปฏิบัติในส่วนที่จะเป็นไปได้เท่านั้น โดยเฉพาะเรื่องนี้ จะเข้าหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งเป็นของคนไทยเราโดยชอบธรรมด้วยหรือไม่ น่าจะเปรียบเทียบ และนำไปปฏิบัติให้เป็นรูปธรรมกับสังคมเรา ๆ กันได้อย่างไร

โลกยุคนี้ !

โลกยุคนี้ หรือ จะยุคต่อไปข้างหน้า มันเปลี่ยนไปเร็วกว่าที่จะกล่าวตามกาลเวลา คงมิใช่แล้ว เนื่องจากการแข่งขัน การดิ้นรน การนำพาองค์กร และชีวิตไปให้อยู่รอด ให้ง่ ในสังคมการแข่งขัน อันต้องเป็นบทบาทเต็มตัวของ “ผู้บริหาร” ที่ต้องแสดงออกให้เห็นกำลังความสามารถ เกินระบบเดิม ๆ ที่มีอยู่ ที่ต้องกล่าวเช่นนี้ ก็เพราะผู้บริหารควรต้องเอาความคิดนอกกรอบ เอาเชิงกลยุทธ์ เอาความชาญฉลาดที่ จะวางแผนอย่างแยบยล (Sophisticated Thinking) หรือ Positive Thinking ให้ขุนพลนำไปปฏิบัติได้กันอย่างสุดฝีมือ ให้เกิดผลโดยชอบธรรม เป็นรูปธรรมที่ชัดเจน จึงเข้าประเด็นที่ต้องเตรียมความพร้อม เตรียมรับในเรื่องความเปลี่ยนแปลง

อะไร ? คือสิ่งที่เปลี่ยนแปลง

สิ่งที่ทำให้เปลี่ยนแปลงไปในระบบเศรษฐกิจสมัยใหม่ มีมุมมองที่หลากหลาย ในประเด็นนี้ก็คือการแข่งขัน ซึ่งถือเป็นเรื่องสำคัญอย่างยิ่ง การปรับเปลี่ยน Mind Set ก็เป็นอีกเรื่องหนึ่งที่สำคัญรองมา กระทั่งการคิดระบบรับรองต่าง ๆ รวมถึงการคิดนอกกรอบ นอกระบบที่ต้องอาศัยคุณธรรม จริยธรรม ควบคู่กัน ในที่นี้จะขอกกล่าวโดยภาพรวม เพื่อให้สามารถนำความหมายเข้าสู่ระบบในฐานะแวดวงราชการ

ที่เข้าใจกันทั่วไปว่า Good Governance ธรรมาภิบาล หรือ บรรษัทภิบาล เป็น การบริหารจัดการองค์กรที่ดี (Corporate Governance : CG) ก็เป็นตัวเดียวกันที่จะต้องจัดการภายใน แต่สำหรับตัวที่จะกล่าวถึงอีกนัยหนึ่ง Hit & Hot มากก็คือ การบริหารจัดการสังคมส่วนรวม (Corporate Social Responsibility : CSR) หรือ ความรับผิดชอบต่อสังคมส่วนรวม ถือเป็นความรับผิดชอบต่อที่ยิ่งใหญ่ และมีความหมายต่อสังคมโลกที่แต่ละภาคส่วนจะต้องบริหารจัดการองค์กร ทั้งภายใน และภายนอกเพื่อนำพาให้องค์กรมุ่งไปสู่ความสำเร็จได้ทันการณ์ที่เปลี่ยนแปลง

แนวโน้มที่เปลี่ยนไป

- *ชาวโลกได้ปรับตัวเข้ากับสถานการณ์วิกฤติต่าง ๆ และเยียวยาให้ฟื้นตัวได้รวดเร็วขึ้น
- *มีปัจจัยต้นทุนกับคุณค่า (Cost & Value) เป็นสิ่งสำคัญในการตัดสินใจทำธุรกิจมากขึ้น
- *ชาวโลกสามารถประหยัดค่าใช้จ่ายที่ฟุ่มเฟือยมากขึ้นพร้อมกับรายได้จะลดต่ำลง จึงต้อง

แสวงหาโอกาสใหม่ๆทางธุรกิจ

- *ระบบ Online และสายการบิน Low Cost มีบทบาทสำคัญมากขึ้นในการทำธุรกิจทุกแขนง
- *ชาวโลกสนใจเป็นพิเศษกับการทำกิจกรรมกับชีวิต ความเป็นอยู่ สุขภาพ ทวีความสำคัญมากขึ้น
- *อีกหลากหลายปัจจัยที่ทำให้ การรวมตัวของสังคมธรรมาภิบาลโดยฉับตัวได้เร็วกว่า สังคมที่ยัง

แสวงหาการได้เปรียบกัน

กฎ ! แห่งความอยู่รอดของชาวโลก

หากมองย้อนกลับไปหนึ่งช่วงทศวรรษ การแข่งขันยังถือว่าไม่เข้มข้นเท่าปัจจุบัน และหากคาดการณ์ต่อไปในอนาคต ที่เราจะต้องปรับตัว และก้าวให้ทันกับกระแสการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็ว รุนแรง เกินความคาดคิด นั้น เราคงต้องปรับกระบวนการทำในความคิดใหม่เพื่ออนาคตว่า อนาคตมิใช่เส้นตรงจากอดีตอีกต่อไปแล้ว ต้องหันเหออกไปจากแนวเส้นทางเดิมบ้างว่า ควรจะทำให้ก้าวล้ำ หรือว่า คงเส้นคงวาตามประสาเดิม

มีคนเคยให้นิยามว่า “จะพลิกวิกฤติให้เป็นโอกาส” อาจเป็นวิธีคิดที่ดูคับแคบไม่คล่องตัวนัก ในสถานการณ์เช่นนั้น ซึ่งอาจใช้วิธีการฉกฉวยโอกาสที่ไม่น่าจะถูกทำนองครองธรรมนัก และยังไม่เห็นทาง และมีที่ให้ โอกาส กับ วิกฤติ นั้น ได้เดินร่วมกันในยุคนี้ หากต้องเปลี่ยนวิธีคิดให้เดินร่วมกันด้วยได้ ควรที่จะต้องหาปัจจัย และโอกาสของความต้องการที่แน่นอน ความสามารถที่แยกขาด ความเสี่ยงที่น้อยกว่า วิธีเก่า ๆ ในการแข่งขัน จึงจะสมผลวิธีทางเดินใหม่ ๆ นั้นได้

จะสังเกตได้ว่า กลุ่มเศรษฐกิจประเทศในภูมิภาคเอเชียใกล้บ้านเรา พยายามหนักหนาที่จะให้ความร่วมมือกันเป็นพันธมิตรทางภูมิศาสตร์ ในกระบวนการค้าบนพื้นที่ทางภูมิศาสตร์ หรือเรียกว่าระบบ Logistic ในรูปสามเหลี่ยมบ้าง สี่เหลี่ยมบ้างจนถึงแปดเหลี่ยม ก็ยังมีการตั้งท่าแสวงหาผลประโยชน์แอบแฝงไว้ในที่มีการเปิดช่องทางเพื่อหาความได้เปรียบเสียเปรียบกัน โดยยังไม่มีมีความไวเนื้อเชื่อใจกันในที่ท่าเหล่านั้นอย่างจริงจังเลย แต่ไม่ขอก้าวไปมากกว่านี้ เพราะอาจจะไปกระทบกระเทือนความสัมพันธ์ระหว่างประเทศได้

อะไร ! คือ ปัจจัยของการอยู่รอดเพื่อให้ได้เปรียบการแข่งขันขององค์กรยุคใหม่

เป้าหมาย (In spiritual) ต้องมีผู้นำที่กล้าหาญ เด็ดเดี่ยว ด้วยความสามารถรอบด้าน มีเป้าหมาย และทิศทางชัดเจน

งาน (Change with speed) มีแนวคิดสร้างสรรค์ บริหารจัดการความรู้ มีการสร้างแบรนด์ ปรับเปลี่ยนกระบวนการได้รวดเร็วอย่างมีประสิทธิภาพ มีทีมงานความร่วมมือคุณภาพสามารถสร้างงาน ได้โดยหมายรวมถึงเงิน และชื่อเสียงที่ได้ตามมา

การใช้ชีวิต (Self conscious) มีการสร้างเครือข่าย ปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ (Paradigm) ปรับกระแสนวัตกรรมให้สอดคล้องกัน มุ่งหาความผาสุกจากเครือข่ายสังคมส่วนรวมอย่างสง่างาม มากกว่าการอยู่โดดเดี่ยวลำพัง

การปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ Paradigm

Paradigm เป็นคำที่ Thomas S. Kuhn นำเสนอเผยแพร่ประมาณต้นปี คศ.1970 หมายถึง ตัวแบบ รูปแบบ หรือ กรอบแนวความคิดที่รับรู้ เข้าใจ หรือแปลความหมายของเรื่องราวต่าง ๆ บนโลก ของความจริงที่ปรากฏชัดเป็นรูปธรรมขึ้น จากความพยายามค้นหาขนาดอยู่กับความคิดเก่า ๆ ที่มีอยู่ใน ตัวเรา โดยไม่เฉลียวใจเลยว่า Paradigm เดิม ๆ นั้น เป็นกำแพงขวางกั้นความเข้าใจในโลกใหม่ของเราเอง

หนทางที่จะแก้ไขความคิดนั้น ๆ คงต้องกลับไปหาทางขัดเกลา เอาความคิดทางการบริหารจัดการ แบบยุคเก่าออกไปบ้าง ทำการบ้านในตัวเราให้เป็นระบบเพื่อเข้าหาคุณภาพ คือการนำเอา Governance หรือธรรมาภิบาลรัฐ จัดระบบอันเป็นการจัดการยุคใหม่แต่ใช้คำเก่า คือ การบริหารจัดการองค์กรให้มี คุณภาพถึงขั้นมาตรฐาน (Corporate Governance : CG) ควบคู่ไปกับการบริหารจัดการให้มีคุณภาพใน ทุกภาคส่วนของสังคมส่วนรวม (Corporate Social Responsibility : CSR) อันมีความรับผิดชอบร่วมกัน เพื่อผลักดันให้องค์กรขึ้นสู่ความจริงที่สัมผัสได้ตามกระแส

หลัก CSR ไทย

เราคงถือเอาว่าต่างชาติกำหนดให้มาเป็นเข็มทิศเพื่อสังคมไทย ที่สามารถนำทางสว่างให้กับ องค์กร แต่ดูละม้ายกับว่า เราเคยมีอะไร ๆ เรื่องราวแบบนี้สะท้อนความรู้สึกคุ้น ๆ กันมาก่อน ก็ลองมา เทียบเคียงกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ที่ในหลวงของเราจารึกไว้นานนมแล้ว

สังคมโลกได้ให้ข้อกำหนดไว้ 8 หมวดใหญ่ (ตามระบบ ISO26000, OECD guidelines, GRI, PRI, UN Global Compact) แปลเป็นไทยว่า

1. การกำกับดูแลกิจการที่ดี
2. การประกอบธุรกิจด้วยความเป็นธรรม
3. การเคารพสิทธิมนุษยชน และปฏิบัติต่อแรงงานอย่างเป็นธรรม
4. ความรับผิดชอบต่อผู้บริโภค
5. การร่วมกันพัฒนาชุมชนและสังคม

6. การดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม
7. นวัตกรรมและการเผยแพร่นวัตกรรมที่ดำเนินการให้รับผิดชอบต่อสังคม
8. การจัดการทำรายงานด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม

“หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง”

เป็นปรัชญาที่ให้แนวทางการดำรงอยู่ ของประชาชนทุกระดับ นับตั้งแต่การช่วยเหลือตัวเอง ครอบครัว ถึงชุมชน ถึงภาครัฐ ในการพัฒนาและบริหารประเทศชาติไปในทางเดินสายกลาง เน้นด้าน เศรษฐกิจในแบบพอประมาณโดยไม่ประมาท ดำเนินกิจกรรมทั้งภายในภายนอกองค์กร โดยคำนึงถึง ผลกระทบต่อระดับใกล้และไกล ด้วยการใช้ทรัพยากรให้คุ้มค่าทุกด้าน เพื่อให้สังคมเกิดความสุข

เห็นด้วยหรือไม่กับ การเดินสายกลาง มัชฌิมาปฏิปทา ในความพอประมาณ โดยมีเหตุมีผล มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีให้เกิดความสมดุล ด้วยองค์ประกอบที่มีความรู้ ความรอบรู้ ความรอบคอบ ความ ระมัดระวัง มีคุณธรรม ซื่อสัตย์สุจริต ขยันอดทน โดยใช้สติปัญญา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่แบ่งปัน มีวัฒนธรรม ความปรองดองเสมือนเป็นญาติพี่น้องกัน ซึ่งในที่นี่จะสามารถจับหลักความรับผิดชอบต่อสังคมตามมุมมอง ได้ 4 ทางคือ

1. ความรับผิดชอบต่อสังคมตามมุมมองด้านจริยธรรม (Moral Obligation)
2. ความรับผิดชอบต่อสังคมตามมุมมองด้านความยั่งยืนของสภาพแวดล้อมและชุมชน (Sustainability)
3. ความรับผิดชอบต่อสังคมตามมุมมองด้านฉันทานุมัติในการดำเนินธุรกิจ (License to operate)
4. ความรับผิดชอบต่อสังคมตามมุมมองด้านภาพลักษณ์ขององค์กร (Reputation)

ทั้งหมดนั้นมีมิติที่สัมพันธ์กันในการดำรงชีวิต ในการดำเนินธุรกิจอันเป็นคุณลักษณะของสังคม โลกที่มีอยู่ตามธรรมชาติ ซึ่งสามารถจัดมิติที่สำคัญในการบริหารจัดการสังคมจากภายในกระบวนการ ออกมาเชื่อมโยงกับภายนอกได้กล่าวคือ

มิติภายใน (In process CSR)

เป็นมิติในการบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์ ที่ให้โอกาสเท่าเทียมกัน มุ่งการเรียนรู้ทั้งตลอดชีวิต การดำรงชีวิตที่มีสุขภาพและความปลอดภัยของครอบครัว มีโอกาสเสริมสร้างความสุขในการทำงาน เน้นบริหารจัดการทรัพยากรบุคคลอย่างมีประสิทธิภาพ ใช้อย่างคุ้มค่า พัฒนากระบวนการตัดสินใจใน องค์กรให้โปร่งใส ไม่ขัดกับหลักจริยธรรม มีธรรมาภิบาล โปร่งใสสามารถตรวจสอบได้ มีผู้รับผิดชอบต่อ หรือมีตัวตนเจ้าภาพชัดเจน ลดปัจจัยที่เสี่ยง และเมื่อจัดการความเสี่ยงให้ปรับตัวตามสถานการณ์ได้ จึง สามารถสร้างภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงในโลกธุรกิจ สามารถทำให้บุคลากรมั่นคง ก็จะเกิดความ มั่นคงในองค์กรตามมา

มิติภายนอก (On process CSR)

1. ให้ความสำคัญในการดูแลโลก ต้องเพิ่มบทบาทในการต่อสู้กับภาวะโลกร้อนอย่างจริงจัง
2. เพิ่มบทบาทให้ชุมชน และสังคมส่วนรวมของชุมชนมีความเป็นอยู่ที่ดี ทำให้ชุมชนแข็งแรง ย่อมนำไปสู่ความร่วมมือร่วมใจและความพร้อม ซึ่งเป็นฐานทรัพยากรมนุษย์ที่สำคัญ

3. การดูแลคุ้มครองผู้บริโภค ในทุกกระบวนการสินค้าบริการเป็นไปอย่างบริสุทธิ์ พร้อมกับการดูแลหลังการขายอย่างยุติธรรมโดยเสมอหน้าถึงผู้พิการด้วย (Design for all)
4. การเลือกเครือข่ายที่ชัดเจน เป็น Supplier โดยคำนึงถึงบทบาทขององค์ประกอบโดยรวม
5. ลดอันตรายจากกิจกรรมใน Value Change เฉพาะประเด็นที่กระทบรุนแรงให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม
6. กระทำการเพื่อส่วนรวมที่จะเพิ่มศักยภาพในการปรับปรุงปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการแข่งขัน

ทำอย่างไรเราถึงจะปรับตัวได้ตามกระแสโลก

หากสังคมไทยเราอยากจะทำตาม เราก็ควรจะต้องแก้ไขจุดอ่อนที่เรามี ตามที่นักวิชาการได้วิเคราะห์ไว้หลาย ๆ ประเด็น เช่น การรับรู้หน้าที่ของตัวเองต่ำ การไม่จริงจังกับความรับผิดชอบในหน้าที่ การศึกษาที่ไม่ค่อยทันสมัยต้องยกระดับการศึกษาถือว่ายังต่ำ คนส่วนใหญ่ยังคิดถึงเรื่องของตัวเองมากกว่าส่วนรวม การวางอนาคตยังไม่ค่อยเป็น การใช้กฎหมายไม่เข้มแข็ง คนชนบทส่วนใหญ่ยังหาเช้ากินค่ำ มีความอยากที่ไม่มีขอบเขต การกระจายความเจริญของรัฐไม่เต็มที่กระจุกอยู่แต่ในเมือง เจริญด้วยวัตถุแต่สิ่งภายนอก องค์การอิสระเกิดเยอะแล้วก็ค้านลูกเดียวโดยไม่ค่อยมีเหตุผลไม่ค่อยมองภาพรวมของชาติ การเลี้ยงลูกไม่ค่อยให้โตทำให้เด็กขาดความอดทน ไม่เข้มแข็งทั้งกายและใจ ไม่ช่วยตัวเองไม่ค้นหาตัวเอง สิ่งเหล่านี้จึงยังไม่พร้อมที่จะขึ้นสู่เวทีโลกได้

หากเราจะนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และหลักการของ CSR มาบูรณาการค่อยปรับแก้ในกระบวนการทำงานให้เป็นรูปธรรมขึ้นนั้น ก็สามารถทำได้ ที่สำคัญควรสกัดจุดอ่อนเหล่านั้นให้ลดลงให้ได้ เพราะการที่คนเราจะกระทำการสิ่งใดไป เพื่อประโยชน์ต่อสังคมส่วนรวม เพื่อคนหมู่มากนั้น คือต้องคำนึงถึงสถานะของคนผู้มีส่วนร่วม จะต้องอยู่ดีกินดี อยู่ในสถานะพร้อมที่จะเสียสละเพื่อองค์กร ไม่ต้องคอยห่วงปากท้องของตัวเอง ไม่มีภาระให้คิดพะวงหน้า พะวงหลัง ไม่มีปัญหาที่ยังต้องสะสางเรื้อรังที่คั่งค้างอยู่ในชีวิตไม่จบสิ้น แล้วจะมีกระจิตกะใจไปช่วยเหลืองานสังคมส่วนรวมได้อย่างไร และหากทำให้หลุดพ้นตรงนี้ได้ในองค์กรใด ๆ ก็ตาม ความผาสุกคงเกิด แล้วก็พากันไปถึงจุดหมายปลายทางได้อย่างมีความสุข และหากเป็นสังคมที่ส่งเคราะห์เกื้อกูลกันโดยแบบไทย ๆ เราตามหลักปรัชญาแห่งความพอเพียงด้วยแล้ว ไม่ว่าจะเป็นการทำกิจกรรม ธุรกรรมใด ๆ ที่ร่วมสนองกัน ระหว่างพนักงาน ระดับลูกค้า ระดับคู่ค้า ระดับชุมชน ประชาสังคมจนถึงระดับชาติ หรือจะอยู่ในสภาพแวดล้อมใกล้ไกล ก็น่าจะบรรลุวัตถุประสงค์ และสำเร็จได้โดยง่าย

อ้างอิง

- * Sharing Experiences on CG & CSR Practices among SMEs in Asia-Pacific Region : กต.
- * CSR ของ อ.ภูษิต เพ็ญศิริ ผอ.ศูนย์พัฒนาการค้าและการลงทุนแผ่นดินใหม่(ITDC)
รองประธานศูนย์วิจัยพัฒนาธุรกิจและจริยธรรม ม.ราชภัฏสวนสุนันทา
- * สถาบันไทยพัฒนา มูลนิธิบูรณะชนบทแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์